

Nedostatek kvalifikace, většinou odborné, se mění v průběhu času. Lze ho řešit kontinuálním vzděláváním a podporou mladých lidí, aby na sekundární a terciární úrovni studovali předměty, v nichž se nedostatek projeví. Vysoká nezaměstnanost a slabá poptávka na trhu práce mohou zvedat počty lidí, kteří jsou pro dostupná místa překvalifikováni. Takoví zaměstnanci ztrácejí motivaci a jejich nevyužívané znalosti zastarávají. Lidé, kteří ztratili práci v recesi, se mohou stát dlouhodobě nezaměstnanými právě proto, že jejich

znalosti a přístup k práci upadají. Mladí lidé budou těžko hledat práci, zvláště v některých evropských zemích, přestože jich bude méně a budou kvalifikovanější. I perspektiva zaměstnání nízkokvalifikovaných se pravděpodobně zhorší.

Snad nejdůležitější informací ze scénářů pro rok 2025 je, že bez ohledu na to, jak dobře se ekonomika vyvíjí, lidé potřebují „správnou“ kvalifikaci, aby mohli vstoupit na trh práce a zůstat na něm. Být překvalifikovaný nebo nemít „správnou“ kvalifika-

ci jsou odlišné situace, pokud však poptávka neodpovídá tomu, co se lidé naučili, jsou pro dostupné práce nekvalifikováni.

K tomu, aby nabízené a poptávané kvalifikace vzájemně lépe odpovídaly, je nutné v dobrých i špatných ekonomických časech poskytovat kvalifikované poradenství při výběru profese a další pracovní kariéry. Velký počet pracovních míst neobsazených i při vysoké nezaměstnanosti může pomoci snížit větší mobilita.

Zdroj: Cedefop

Nezaměstnanost mladých se nesnižuje

Podle zprávy ILO „Global Employment Trends for Youth 2013“ se světová míra nezaměstnanosti mladých i přes regionální rozdíly zvyšuje a podle projekcí v roce 2018 dosáhne 12,8 %. V roce 2013 má být bez práce 73,4 milionů mladých lidí, tj. 12,6 %, což znamená nárůst mezi lety 2007 a 2013 o 3,5 milionu. Za těmito čísly se skrývá přetrvávající nezaměstnanost, nárůst dočasných prací a znechucenosti či ztráty odvahy mladých lidí v západních zemích a nízká kvalita, neformální práce a podřadná pracovní místa v rozvojových zemích.

Podle původních projekcí měla míra nezaměstnanosti mladých v roce 2012 dosáhnout 12,7 %, podle nových dat byl tento údaj upřesněn na 12,4 %. Trend však zůstává vzrůstající.

Podle názoru odborníků ILO je třeba zaměřit politiku na růst, výrazné změny v systémech vzdělávání a výcviku a aktivity cílené na zaměstnanost mladých. Zaměstnavatelé, vzdělávací instituce a mladí často žijí v paralelních světech, které jsou nedostatečně propojeny. I když odborníci vědí, co funguje, pozitivní reálný dopad v odpovídajícím rozsahu může být dosažen jen za úzké spolupráce všech.

V roce 2012 byla nejvyšší míra nezaměstnanosti registrována na Středním východě, kde dosáhla 28,3 % a podle současných projekcí v roce 2018 stoupne na 30 %. Také severní Afrika zažívá velmi vysokou míru nezaměstnanosti mladých - v roce 2012 23,7 %. V obou regionech jsou nejhůře postižené mladé ženy (42,6 na Středním východě

a 37 v severní Africe). Z celosvětového hlediska byla nejnižší míra zjištěna ve východní Asii (9,5 %) a v jižní Asii (9,3 %).

V roce 2012 byla v rozvinutých zemích míra nezaměstnanosti mladých 18,1 % a podle projekcí je pravděpodobné, že do roku 2015 zůstane nad 17 % a pod tuto hranici neklesne před rokem 2016. V Řecku a ve Španělsku je bez práce více než polovina ekonomicky aktivní mladé populace.

Ti, kteří práci najdou, jsou nuceni si méně vybírat typ práce včetně práce na částečný úvazek nebo dočasných pracovních smluv, protože potřebují jakýkoliv příjem.

Jistá pracovní místa, která byla v rozvinutých ekonomikách normou pro předchozí generace, jsou pro dnešní mladé hůře dostupná. Zvyšuje se také podíl mladých lidí, kteří jsou bez práce déle než 6 měsíců. V zemích OECD spadala v roce 2011 do kategorie dlouhodobě nezaměstnaných více než jedna třetina mladých nezaměst-

naných, zatímco v roce 2008 tvořili pouze jednu čtvrtinu. Důsledkem je ztráta pracovních zkušeností a odborných znalostí a dovedností. Nezaměstnanost na začátku kariéry má také vliv na výši mzdy a perspektivu zaměstnanosti i po desetiletích.

Podíl mladých osob, které nejsou ani zaměstnány, ani neprocházejí vzděláváním, se zvýšil na jednu šestinu, což je ohrožuje na trhu práce a může skončit až sociálním vyloučením. Negativní vliv má také narůstající nerovnováha mezi kvalifikacemi poptávanými a nabízenými ze strany mladých lidí. Proto je třeba je včas requalifikovat, a to v úzké spolupráci se soukromým sektorem. Nejvíce jsou v tomto směru ohroženy ženy a mladí, kteří již zažili nezaměstnanost. Důsledky se pravděpodobně prohloubí, čím déle bude krize zaměstnanosti mladých trvat, a dojde k ekonomickým a sociálním ztrátám, zvýšení chudoby a pomalému růstu.

Zdroj: ILO

Informační servis čtenářům

Užitečný průvodce po sociálněvědních datech a cestách k nim

Jindřich Krejčí, Yana Leontiyeva (eds.) Cesty k datům. Zdroje a management sociálněvědních dat v České republice.

Praha: Sociologické nakladatelství, 2012.

Sociologické nakladatelství v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR vydalo knihu „Cesty k datům. Zdroje a management sociálněvědních dat v České republice“. Tematicky i rozsahově bohatý text reaguje na boom empirického výzkumu v sociálních vědách, který nastal v České republice v posledních 20 letech. V nedávné době jsme svědky nejenom zvyšování samotného objemu empirických dat, rozšiřuje se také tematické zaměření empirických výzkumů, typy dat i možnosti jejich analýzy. Vědecké týmy se stále častěji zapojují do mezinárodních šetření a krom výzkumů

zaměřených na českou populaci jsou tak dostupné bohaté datové zdroje za další evropské i mimoevropské země, které nabízejí široké možnosti výzkumu včetně komparačních analýz. Nové technologie práce s daty i rozvoj softwarových možností pro jejich sdílení, archivaci a výměnu nabízí široký potenciál k bezpočtu analýz takovýchto datových zdrojů vč. jejich následného využití pro sekundární analýzy.

Z této situace čerpá kniha *Cesty k datům*, která přináší užitečný materiál jak pro zhotovitele (kvantitativních) empirických dat, tak pro jejich uživatele. Kniha svým celko-

vým pojetím, strukturou i obsahem jednotlivých kapitol zdárně naplňuje v úvodu proklamovaný cíl, neboť představuje užitečnou pomůcku pro práci s dostupnými datovými zdroji o české společnosti i pro zpracování vlastních empirických dat, a to nejen výzkumníkům, ale také studentům či široké veřejnosti, která se o data ze sociálněvědních výzkumů zajímá.

Kniha je rozdělena do dvou hlavních částí. První část pojednává o managementu dat ve výzkumném projektu a o archivaci dat. V jejích jednotlivých kapitolách jsou představeny východiska a základy metodo-

logie managementu sociálněvědních dat (především vzhledem k možnostem sdílení datových zdrojů a ochrany osobních údajů), tvorba a spravování datového souboru v průběhu výzkumného projektu i práce s daty od založení datového souboru, kódování či vážení dat až po jejich uchování a archivaci. Představeny jsou také datové archivy, jejich činnost a možnosti včetně technologií a standardů pro přístup k datům. Velký prostor je věnován poměrně komplikované otázce harmonizace dat pro účely mezinárodních srovnávání a srovnatelnosti dat při komparativních výkumech. Vedle obecněji laděné kapitoly demonstrující principy a techniky standardizace dat na řadě konkrétních příkladů standardizace socio-ekonomických a demografických proměnných používaných ve většině výzkumných šetření jsou v samostatných kapitolách podrobněji rozebrány otázky standardizace klasifikací dosaženého vzdělání a měření sociálního statusu a sociálních tříd, což jsou oblasti, se kterými se musí vypořádat většina mezinárodních srovnávacích výzkumů.

Druhá část knihy je věnována přehledovým informacím o dostupných datech pro sociálněvědní výzkum v České republice. Celkem deset kapitol poskytuje nejen dobrý přehled o datových zdrojích z empirických výzkumů, představuje také možnosti zkoumání, které dostupné datové zdroje v dané oblasti nabízejí. Dvě kapitoly jsou věnovány souhrnným přehledovým informacím o datech, která v průběhu času vznikala v oblasti sociálněvědního výzkumu, jejich typech i producentech. Představují dostupné data-báze z národních i stěžejních mezinárodních výzkumů, kterých se Česká republika účastnila, informují potenciální uživatele o dostupnosti těchto dat a nechybí zde ani historický exkurs do období před rokem 1989 a zhodnocení možnosti přístupu k sociologickým šetřením staršího data.

Další kapitoly pak pokrývají relativně širokou sféru oblastí sociálního výzkumu: výzkumy volebního chování a politologické výzkumy, výzkumy trhu práce a souvisej-

cích témat zaměstnanosti a příjmů, výzkumy rodiny, vzdělávání, migraci, religiozity i výzkumy v oblasti kriminality.

Hned dvě kapitoly jsou věnovány výzkumům a datovým zdrojům z oblasti sociologie politiky a politických věd. Čtenář v nich nalezne mimo jiné podrobný přehled polistopadových volebních výzkumů, a to nejen těch realizovaných u příležitosti voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu, ale také výzkumů volebního chování v rámci komunálních voleb. Představena jsou také mezinárodní komparativní politologická šetření, jako např. Eurobarometr, Evropská volební studie či Evropský a Světový výzkum hodnot.

Kapitola zabývající se datovými zdroji a statistikami z oblasti trhu práce zaměřenými na příjmy, zaměstnanost a sociální situaci představuje především šetření realizovaná Českým statistickým úřadem, jako je Výběrové šetření pracovních sil, Statistika rodinných účtů nebo šetření Životní podmínky.

Autorka kapitoly zabývající se výzkumy rodiny a rodinného chování byla z důvodu rozsáhlého datového materiálu v této oblasti nucena přistoupit k jisté redukci zpracovávaného tématu a kapitola tak představuje především výzkumy realizované v posledních 10 letech, jejichž data jsou zájemcům dostupná pro účely sekundárních analýz. Rozlišeny jsou však výzkumy zaměřené primárně na rodinu a rodinné chování od šetření zaměřených na jiná témata, ze kterých lze část dat využít pro studium rodiny a rodinného chování.

Kapitola věnovaná oblasti vzdělávání je soustředěna na mezinárodní výzkumy, které proběhly či probíhají v České republice. Kromě popisu jednotlivých šetření vč. jejich věcného obsahu jsou zde informace o struktuře datových souborů, jejich dostupnosti a především také o metodologii, která byla pro realizaci výzkumů využita (např. využití techniky dotazování, výběrové postupy). Kapitola je navíc rozšířena o informace o složitějších statistických postupech, které se využívají pro zpracování dat z takovýchto mezinárodních šetření.

Do další z kapitol popisující datové zdroje o imigraci do ČR zahrnují její autoři existující statistiky i realizované kvantitativní výzkumy imigrantů a cizinců a zaměřili se především na otázku kvality českých dat o imigraci a možnosti jejich srovnatelnosti s mezinárodními datovými zdroji.

Pro představení empirických výzkumů náboženství byla pozornost soustředěna především na šetření realizovaná v rámci mezinárodních výzkumných projektů, neboť doposud byl realizován pouze jeden národní výzkum zaměřený na podoby religiozity v ČR pokrývající celou republiku.

Poslední tematickou oblastí jsou datové zdroje z oblasti kriminologie, které zahrnují nejen oficiální statistiky o kriminalitě v ČR, ale také výzkumy obětí i pachatelů trestných činů.

V řadě kapitol kniha profituje z dlouhodobé zkušenosti některých členů autorského kolektivu se shromažďováním dat z dostupných sociálních výzkumů realizovaných v České republice a jejich zpřístupňováním v rámci Českého sociálněvědního datového archivu. Další kapitoly věnované dílčím oblastem bádání sociálních věd pak svojí vysokou úrovní zpracování nezaprou, že se jejich autoři a autorky daným oblastem a tématům dlouhodobě věnují a sami se aktivně podíleli/podílejí na řadě národních i mezinárodních empirických výzkumů, o nichž kniha mimo jiné také pojednává.

Knihy je zaměřena primárně na akademický sociální výzkum a reflektuje tak především potřeby sociálních vědců a studentů sociálněvědních oborů. Využitelnost knihy je však výrazně širší, neboť především detailně zpracované části věnované koncepcím výzkumu (vč. otázek spojených s ochranou osobních údajů) a správě datových souborů (s důrazem kladeným na obecné standardy tvorby a nakládání s těmito soubory) jsou základem, se kterým by se měl seznámit každý, kdo se s empirickými daty setkává, a to jak v roli jejich tvůrce a analytika, tak v roli uživatele výsledků výzkumů.

Anna Štátná

Novinky v knižním fondu

Péče o nejmenší. Boření mýtů. / Hašková, Hana [EDI] - Saxonberg, Steven [EDI] - Mudrák, Jiří

Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. - 199 s. - ISBN 978-80-7419-114-5.

Důchodová reforma: břímě mladých? / Vostatek, Jaroslav

Praha: CESTA - Centrum pro sociálně-tržní ekonomiku a otevřenou demokracii, 2012. - 39 s. - ISBN 978-80-905134-8-8.

Flexicurita pre 21. storočie - šance a riziká. Kríza pracovného práva. / Švec, Marek Bratislava: VEDA, 2012. - 248 s. - ISBN 978-80-224-1237-7.

Informační systém o průměrném výdělku. Rok 2012. Platová sféra.

Praha: MPSV, 2013. - 68 s.

Vymezení závislé a nelegální práce. / Štefko, Martin

Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2013. - 279 s. - ISBN 978-80-87146-72-9.

Informační systém o průměrném výdělku. Rok 2012. Mzdová sféra.

Praha: MPSV, 2013. - 77 s.

Zákoník práce. Komentář.

Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. - xxvii, 772 s. - ISBN 978-80-7478-033-2.

Uplatnění absolventů škol na trhu práce - 2012.

Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013. - 87 s. - ISBN 978-80-87652-99-2.

Familienreport 2012. Leistungen, Wirkungen, Trends.

Berlin: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2012. - 134 s.

The costs of children. Parenting and democracy in contemporary Europe. / Mayes, David G. [EDI] - Thomson, Mark [EDI]

Cheltenham: Edward Elgar, 2012. - xvii, 287 s. - ISBN 978-1-78100-236-0.

European social security law. / Pennings, Frans

Alphen aen den Rijn: Kluwer Law International, 2013. - 321 s. - ISBN 978-90-411-4791-2.

Politika zaměstnanosti a další opatření na trhu práce v dlouhodobé perspektivě a v průběhu krize. / Sirovátko, Tomáš - Šimíková, Ivana

Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i., 2013. - 95 s. - ISBN 978-80-7416-114-8.

Gendered lives. Gender inequalities in production and reproduction. / Scott, Jacqueline [EDI] - Dex, Shirley [EDI] - Plagnol, Anke C. [EDI] Cheltenham: Edward Elgar, 2012. - xiii, 231 s. - ISBN 978-1-78100-408-1.

Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů za rok 2012. Domácnosti podle postavení osoby v čele, podle velikosti obce, příjmová pásma, oblasti.

Praha: Český statistický úřad, 2013. - 129 s. - ISBN 978-80-250-2359-4.